

Sygn. akt VI U 121/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 08 grudnia 2015 r.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR Joanna Napiórkowska - Kasa

Protokolant sądowy: Marta Pachulska

po rozpoznaniu w dniu 01 grudnia 2015 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)w W.

o dodatkowy zasiłek macierzyński

na skutek odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. z dnia (...)r. znak (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt: VI U 121/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia (...), znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. odmówił J. S. prawa do zasiłku dodatkowego macierzyńskiego za okres od 28 września 2013r. do 08 listopada 2013r. oraz do zasiłku rodzicielskiego za okres od 09 listopada 2013r. do 09 maja 2014r. W uzasadnieniu swego stanowiska wskazał, iż z posiadanej dokumentacji wynika, że odwołującej został wypłacony zasiłek macierzyński za okres od 11 maja 2013r. do 27 września 2013r. Wniosek w sprawie wypłaty dodatkowego zasiłku macierzyńskiego oraz zasiłku rodzicielskiego odwołująca przekazała do organu rentowego w dniu 07 stycznia 2014r., a więc po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego w podstawowym wymiarze. Wniosek ten nie stanowi zatem podstawy do wypłaty zasiłku dodatkowego macierzyńskiego i zasiłku rodzicielskiego.

(decyzja z 04 lutego 2014r. – k. 2 akt rentowych; postanowienie z 21 lutego 2014r. – k. 3 akt rentowych)

J. S., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, w dniu 07 marca 2014r. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie jej prawa do zasiłku dodatkowego macierzyńskiego w okresie od 28 września 2013r. do 08 listopada 2013r. oraz do zasiłku rodzicielskiego za okres od 09 listopada 2013r. do 09 maja 2014r.

W uzasadnieniu odwołania przyznała, że nie dochowała 14 dniowego terminu do złożenia wniosku o przyznanie dodatkowego zasiłku macierzyńskiego. Jednak o tym, że powinna go złożyć dowiedziała się w organie rentowym dopiero w dniu 07 stycznia 2014r. Dlatego dopiero w dniu 08 stycznia 2014r. złożyła wniosek o przywrócenie zasiłku

macierzyńskiego i rodzicielskiego. Wskazała, iż gdy w maju 2013r. składała wniosek o wypłatę podstawowego zasiłku macierzyńskiego nie były określone warunki przyznawania dodatkowych zasiłków macierzyńskich i rodzicielskich, gdyż ustawa weszła w życie dopiero 17 czerwca 2013r. Zatem w momencie składania wniosku o podstawowy zasiłek macierzyński, odwołująca nie wiedziała, że będzie mogła ubiegać się o dodatkowy zasiłek macierzyński i rodzicielski, ani jakie będą zasady ich przyznawania. Ubezpieczona była przekonana, że w przypadku wprowadzenia przepisów o dodatkowym urlopie macierzyńskim i urlopie rodzicielskim jej zasiłek macierzyński zostanie automatycznie przedłużony.

(odwołanie – k. 1 – 7)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ k.p.c. W uzasadnieniu organ rentowy przytoczył argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 11 -12)

Postanowieniem z dnia 26 września 2014r. Sąd zawiesił postępowanie na podstawie art. 178 k.p.c., z uwagi na skierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie zgodności z Konstytucją przepisów dotyczących dodatkowego urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego.

Sąd podjął postępowanie w sprawie na mocy postanowienia z 19 czerwca 2014r.

(postanowienie z 26 września 2014r. – k. 31; postanowienie z 19 czerwca 2014r. – k. 40)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. S. jest objęta ubezpieczeniem chorobowym jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. W dniu (...) urodziła dziecko i z tego tytułu nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego w okresie od dnia 11 maja 2013r. do dnia 27 września 2013r., za który okres wypłacono jej zasiłek macierzyński. J. S. wykorzystała w całości podstawowy 140 dniowy zasiłek macierzyński.

(okoliczność bezsporna, a nadto dowód: zeznania odwołującej – k. 52)

Po upływie urlopu macierzyńskiego odwołująca wróciła do pracy. Od tego czasu znowu prowadziła działalność gospodarczą. Po dniu 27 września 2013r. nie zauważyła, że nie otrzymuje już zasiłku macierzyńskiego.

(dowód: zeznania odwołującej – k. 52)

W dniu 07 stycznia 2014r. złożyła do organu rentowego wniosek o przyznanie jej dodatkowego zasiłku macierzyńskiego w wymiarze 6 tygodni oraz zasiłku rodzicielskiego w wymiarze 26 tygodni. Nie miała świadomości, że aby otrzymać dodatkowy urlop macierzyński i urlop rodzicielski, konieczne było złożenie dodatkowego wniosku. Była przekonana, że wypłata świadczenia zostanie jej przedłużona automatycznie, bez jakiegokolwiek wniosku.

(dowód: zeznania odwołującej – k. 52)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. decyzją z dnia (...), odmówił J. S. prawa do zasiłku dodatkowego macierzyńskiego za okres od 28 września 2013r. do 08 listopada 2013r. oraz do zasiłku rodzicielskiego za okres od 09 listopada 2013r. do 09 maja 2014r.

(dowód: decyzja z 04 lutego 2014r. – k. 2 akt rentowych)

Powyższy stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała. Ponadto, ustalając stan faktyczny Sąd oparł się także na zeznaniach ubezpieczonej J. S..

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie J. S. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2014r., poz. 159 ze zm.) zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko. Przysługuje on przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy, jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu rodzicielskiego, z zastrzeżeniem ust. 6 (art. 29 ust. 5 ww. ustawy).

Bezspornym w niniejszej sprawie było to, że J. S. w dniu 11 maja 2013r., tj. w okresie ubezpieczenia chorobowego urodziła dziecko, a zatem przysługiwał jej zasiłek macierzyński.

Zgodnie z § 18 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02 kwietnia 2012r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tj. Dz. U. z 2014r., poz. 1594), wydanym na podstawie art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej, dowodami stanowiącymi podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy, jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, w razie gdy zasiłek macierzyński za okres bezpośrednio poprzedzający okres objęty wnioskiem o udzielenie takiego urlopu był pobierany przez tego ubezpieczonego, są:

- 1) zaświadczenie pracodawcy o okresie udzielonego dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz zaświadczenie pracodawcy o okresie i wymiarze czasu pracy wykonywanej w czasie dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego - w przypadku pracownika, któremu zasiłek macierzyński jest wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego - w przypadku ubezpieczonego nie będącego pracownikiem.

Z cytowanego § 18 pkt. 2 Rozporządzenia wynika zatem wyraźnie, iż podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego m.in. za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, w przypadku ubezpieczonego nie będącego pracownikiem, stanowi wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy, jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego. Niewątpliwie więc, ubezpieczony jest zobligowany do złożenia w organie rentowym nie tyle wniosku o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego lecz wniosku o wypłatę świadczeń za ten okres określony w przepisach prawa pracy. Bezsprzecznie także termin do złożenia wniosku o zasiłek macierzyński za dodatkowy okres urlopu macierzyńskiego istnieje, przy czym nie precyzują go przepisy ustawy zasiłkowej ani przywołanego Rozporządzenia, lecz tylko i wyłącznie przepisy Kodeksu pracy, do którego przedmiotowy przepis odsyła także w przypadku ubezpieczonych niebędących pracownikami.

Wniosek o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego może być złożony w dwóch terminach. Pierwszy z nich określa art. 179¹ k.p., zgodnie z którym pracownica, nie później niż 14 dni po porodzie, może złożyć pisemny wniosek o udzielenie jej, bezpośrednio po urlopie macierzyńskim, dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze wynikającym z art. 182¹ § 1 k.p., a bezpośrednio po takim urlopie – urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze wynikającym z art. 182^{1a} § 1 k.p. Drugi termin, dotyczący obojga rodziców, wynika z art. 182¹ § 3 k.p. Jest on nie krótszy niż 14 dni przed rozpoczęciem dodatkowego urlopu. W zależności od wyboru terminu na złożenie omawianego wniosku różnicowana jest wysokość zasiłku macierzyńskiego (art. 31 ustawy zasiłkowej).

Urlop rodzicielski jest udzielany jednorazowo albo nie więcej niż w trzech częściach, z których żadna nie może być krótsza niż 8 tygodni, przypadających bezpośrednio jedna po drugiej - w wymiarze wielokrotności tygodnia. Z urlopu rodzicielskiego mogą jednocześnie korzystać oboje rodzice dziecka. W takim przypadku łączny wymiar urlopu nie może przekraczać wymiaru określonego w § 1. Urlopu rodzicielskiego udziela się na pisemny wniosek pracownika, składany w terminie nie krótszym niż 14 dni przed rozpoczęciem korzystania z tego urlopu; pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika (art. 182^{1a} § 1, 2, 3 i 4 k.p.).

J. S. z dniem 27 września 2013r. zakończyła pobierać zasiłek macierzyński przyznany tytułem urlopu macierzyńskiego, a dopiero w dniu 07 stycznia 2014r. wystąpiła z wnioskiem o przyznanie dodatkowego zasiłku macierzyńskiego w wymiarze 6 tygodni oraz zasiłku rodzicielskiego w wymiarze 26 tygodni. Niewątpliwie wniosek ten został złożony ze znacznym uchybieniem wymaganego terminu.

Oceny tej nie zmienia podnoszona przez wnioskodawczynię okoliczność, iż nie zdawała sobie sprawy ze skutków niezłożenia wniosku w terminie. Przyczyna ta nie konwaliduje bowiem faktu złożenia przedmiotowego wniosku po terminie. Podkreślenia wymaga, że dodatkowy urlop macierzyński oraz urlop rodzicielski, w odróżnieniu od urlopu macierzyńskiego (który jest obowiązkowy) ma charakter fakultatywny. Wobec tego skorzystanie z tego uprawnienia w całości lub w części, jak i uzyskanie stosownych świadczeń z tego tytułu, wymaga dochowania należytej staranności i dbałości o własne interesy. Wnioskodawczyni nie wykazała się wskazaną dbałością i nie dochowała terminu do złożenia wniosku o sporne nieobligatoryjne świadczenie w podwyższonym wymiarze. Stąd też nie może oczekiwać jego wypłaty za sporny okres. Tym bardziej, że z jej zeznań wynika, iż po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, tj. po dniu 27 września 2013r. powróciła do pracy. Prowadziła działalność gospodarczą do końca roku i dopiero na początku stycznia 2014r. zainteresowała się swoim uprawnieniem do dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego. Nastąpiła zatem kilkumiesięczna przerwa od momentu zaprzestania pobierania zasiłku macierzyńskiego, a złożeniem wniosku o dodatkowy urlop macierzyński i urlop rodzicielski.

Ponadto zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, podstawą przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1998 r. II UKN 379/98). Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają bowiem charakter ścisły, bezwzględnie obowiązujący - stąd zarówno warunki nabycia prawa do świadczeń, jak też wysokość tychże świadczeń i zasady ich wypłaty są sformalizowane. Wyłącza to możliwość wykładania tych przepisów z uwzględnieniem reguł słuszności. W związku z tym niedopuszczalnym jest więc orzekanie o wypłacie świadczeń w oparciu wyłącznie o przekonanie o trudnej sytuacji życiowej czy finansowej strony. Brak świadomości co do konsekwencji niezłożenia wniosku w ustawowym terminie, pozostaje więc bez wpływu na wynik rozstrzygnięcia w rozpoznawanej sprawie. Podkreślić w tym miejscu trzeba, że wskazany w przepisach Kodeksu pracy termin na złożenie wniosku o urlop rodzicielski jest terminem minimalnym. Ponadto wniosek o przyznanie zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający urlopowi rodzicielskiemu powódka mogła złożyć z dużym wyprzedzeniem, czego jednak nie uczyniła.

Przepisy Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów, stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa wyraźnie stanowią, że stosowny wniosek powinien być złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem korzystania z tego zasiłku. Ustawa nie przewiduje w tym zakresie żadnych wyjątków, nie zawiera również odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Termin ten nie podlega więc przywróceniu, jak również nie może być przesunięty. Tym samym przekroczenie terminu do złożenia wniosku o wskazane świadczenia przez ubezpieczoną nie może być uznane za prawnie obojętne. Nadto osoby prowadzące działalność gospodarczą (jak odwołująca), ubezpieczone są na wniosek (podobnie osoby zatrudnione np. na podstawie umów cywilnoprawnych) i to w ich gestii leży złożenie stosownych wniosków o objęcie w/w dobrowolnym ubezpieczeniem. W orzecznictwie stanowisko to potwierdzone zostało w licznych wyrokach (SO w Łodzi - VII Ua 27/14, SO w Warszawie - P. VII Ua 19 i 27/14, SO w Koninie - II Ua 4/15 czy też SO w Elblągu - IV Ua 29/14 - pub. portal orzeczeń).

Wskazać ponadto należy, iż odnośnie terminu złożenia wniosku wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 24 marca 2015r. w sprawie o sygn. P 42/13 wskazując, że ubezpieczeni nie będący pracownikami nie korzystają z urlopów, nie występują o ich udzielenie. Samo zaś ubieganie się o zasiłek jest fakultatywne. Chcąc zatem uzyskać to świadczenie, ubezpieczony nie będący pracownikiem musi zwrócić się do jego płatnika z odpowiednim wnioskiem. W zaskarżonym przepisie rozporządzenia, tj. w § 18 pkt 2 (analogicznie w § 18a pkt 3, dotyczącym zasiłku macierzyńskiego przysługującego przez okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego), prawodawca przesądził, że wnioskiem tym ma być wniosek o przyznanie i wypłatę zasiłku.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd orzekł jak w sentencji wyroku i odwołanie oddalił.